سکزنجی
سنه
الی
اون برنجی
سنه
نومرو
(٦٢:٤٩*)

تاریخ عثمانی انجمنی

مجموعه سی

۱ نیسان
۱۳۳۰
الی
۱ حزیران
۱۳۳۷

سرپوش

سلطان محمود ثانینك زمانته ویکیچریلرك الفاسی تاریخنه قدر رسمی وخصوصی همان هرکسك باشنه کیدیکی قاووق وعمامه کی شیلردی . پادشاهان عظام حضرتیله وزرا وارکانك کیدکلری قاووقلره ، قوللاندقلری عمامه‌لره دائر ویره‌جکمز معلومات خلقك اکثسا ایتدکلری سرپوش‌حقنده‌ده بر فکر ویره‌بیلیر. باول شوراسنی سویلیه‌لمکه، شمدی فس مسئله‌سنده کوردیکمز کبی، وقتیله قاووق ایشنده‌ده خلق‌اوقدر انسجام ویکنسقی‌یه اعتنا ایتمزدی. بعضیلر قاووق کیر ، بر طاقلر کچه کلاه اکتسا ایدر، بر قسمده حاصیر وسائره‌دن یاپیلمش شیلری سرپوش اتخاذ ایلردی . یالکز اشخاص رسمیه‌نك کیدکلری یکدیکرینك عینی ایدی ، و قانونك تعریفاتنه تماماً موافقدی . خلق ایچون بوتقییدات موجود دکلدی‌ایسه‌ده خرستیان وموسویلرك وتبعهٔ غیر مسلمهٔ سائره‌نك مسلمانلرکیکنه شبیه شیلر کیملری‌ممنوع ایدی، وبو ممنوعیت یالکز سرپوش حقنده دکل البسه خصوصنده‌ده جاری ایدی . مسلمانلرك کیدکلری قاووق، البسه و قوندیره‌لری تقلیداً ملل غیر مسلمه‌نك اعمال واکتسابه باشلادقلری کورینجه درحال منع ایدیلیر ، بوحاله اعتبار ایتمینلر همان تجربه اولنوردی . قانوننامه‌لرده بونك ایچون صراحت بولندیغی کبی اره‌صره حسب‌الایجاب اصداراولنان او اوامر واردات پادشاهیده‌ده بونك ایچون تهدیدلر کوریلوردی . بونلره باقه‌رق ، وقانوننامه‌لرله او امر مؤکده‌یی اوقویه‌رق وقتیله بو مثللو خصوصاته بك چوق رعایت ایدلدیکنه وبوسایه‌ده مختلف ملتلرك بالسهوله تفریق ایدیله‌بیلدیکنه مطلع اولیورز . مؤسس بنیان سلطنت عثمان‌خان‌حضرتلری

کاهی حقها تقدیر اولندیغنی کوردکجه محظوظیت قلبیه‌مز آرتمقده‌در. حکمدارانجه الك طاتلی مکافات ترقیٔ آسایش وثروت عمومیه ایچون تبعه‌لری طرفلرندن کمال محبت وصداقت ایله مقابله کورمك ماده‌سیدر. بناءً علیه بوکره دخی بتون أهالی جانبندن مشهودمز اولان دلائل علیهٔ خلوص ومصادقت عندمزده پك زیاده مقبول وقیمتدار اولدیغندن بالجمله تبعه‌مزك از هر جهت حمایت وصیانتلری وتزیید معموریت وراحتلری وظیفه‌سی عندمده بر قاعدها تأکد ایتدی ودین واجب القضا حکمنه کیردی. بیاندن مستغنی اولدیغی وهرطرفده کورلدیکی وجهله مدار قوام دول اولان اسباب ظاهره‌که بین الاهالی علوم ومعارف نافعه‌نك انتشاری وطرق ومعابرك تکثری وقوهٔ بریه وبحریه‌نك انتظامی وامور مالیه‌نك تأمین اعتباری خصوصلرندن عبارتدر. بونلرك بریاندن ترقی وتوسعنه طرفمزدن کما کان همت واقدام اولنه‌جغی کبی کافهٔ وکلا ومأمورین جانبلرندن دخی دائرهٔ وظیفه‌لری داخلنده اوله‌رق بذل مساعی اولنمسی قطعیا مطلوبمزایدوکی وهرصنف اهالی طرفلرندن کوستریلان خلوص و صداقت و مسافرمز بولنان تبعهٔ اجنبیه جانبلرندن کوریلان آثار ممنونیتك مستلزم کمال محظوظیتمز اولدیغی جمله‌یه اعلان اولنور.

سرپوش

سلطان محمود ثانینك زمانندە ویکیچریلرك الفاسی تاریخنه قدر رسمی وخصوصی همان هرکسك باشنه کیدیکی قاووق وعمامه کی شیلردی . پادشاهان عظام حضراتیله وزرا وارکانك کیدکلری قاووقلره ، قوللاندقلری عمامه‌لره دائر ویره‌جکمز معلومات خلقك اکثسا ایتدکلری سرپوش‌حقنده‌ده بر فکر ویره‌بیلیر. باول شوراسنی سویلیه‌لم‌که، شمدی فس مسئله‌سنده کوردیکمز کبی، وقتیله قاووق ایشنده‌ده خلق‌اوقدر انسجام ویکنسقی‌یه اعتنا ایتمزدی. بعضیلرقاووق کیمر ، بر طاقلر کچه کلاه اکتسا ایدر، بر قسمده حاصیر وسائره‌دن یاپیلمش شیلری سرپوش اتخاذ ایلردی . یالکز اشخاص رسمیه‌نك کیدکلری یکدیکرینك عینی ایدی ، و قانونك تعریفاتنه تماماً موافقدی . خلق ایچون بوتقییدات موجود دکلدی‌ایسه‌ده خرستیان وموسویلرك وتبعهٔ غیر مسلمهٔ سائره‌نك مسلمانلرکککنه شبیه شیلر کیملری‌ممنوع ایدی، وبو ممنوعیت یالکز سرپوش حقنده دکل البسه خصوصنده‌ده جاری ایدی . مسلمانلرك کیدکلری قاووق، البسه و قوندیره‌لری تقلیداً ملل غیر مسلمه‌نك اعمال واکتسابه باشلادقلری کوریلنجه درحال منع ایدیلیر ، بوحاله اعتبار ایتمیلر همان تجزیه اولنوردی . قانوننامه‌لرده بونك ایچون صراحت بولندیغی کبی اره‌صره حسب‌الایجاب اصداراولنان او اومر واردات پادشاهیده‌ده بونك ایچون تهدیدلر کوریلوردی . بونلره باقه‌رق ، وقانوننامه‌لرله او امر مؤکده‌یی اوقویه‌رق وقتیله بو مثللو خصوصاته بك جوق رعایت ایدلدیکنه وبوسایه‌ده مختلف ملتلرك بالسهوله تفریق ایدیله‌بیلدیکنه مطلع اولیورز . مؤسس بنیان سلطنت عثمان‌خان‌حضرتلری

(بورك خراسانى) اسمى ويريلان قيرمزى جوخه ويا قطيفه‌دن معمول فس بيوكلكنده بر كلاه كيرلر ، اوستنه‌ده تاتار اصولنده بر دستار صارارلردى . بو قرمزى كلاهك تپه‌سيله صاريق كناريله كلن قسمنه آلتون لوحه‌لرده قونيلوردى .

تاريخ عطاده مشارالهك طريقت مولويه‌يه محبتندن طولايى مولوى درويشلرينك اكتسا ايلدكلرى سكه‌يى كيدكلرى وبونك اوستنه بر دستار تكوير وتپه‌سنه صيرمه وضعيله تزيين ايلدكلرى محرر ايسه‌ده پادشاه نخستين عثمانيانك (بورك خراسانى) كيدكلرنده، ومولوى سكه‌سنى مشارالهك دكل، حفيدلرى سليمان پاشانك اكتسا ايلديكنده شبهه يوقدر . نته‌كيم عطا تاريخى‌ده پاشانك سكهٔ مولويه كيديكنى يازييور ، و اوده بو ايكنجى معلوماتى تصديق ايدييور . سليمان پاشانك كيديكى سكه خرقه تعبير اولنان بول يكلى فراجه وتنوره وكمردن عبارت بر طاقم البسه ايله برلكده جلال‌الدين رومى حضرتلرينك حفيدى فريدون اولو عارف افندى طرفندن كنديسنه‌اهدا ايدلمش ومشارالیه تبركاً ومع‌الممنونيه بونلرى اكتسا ايلديكى كبى بوالبسه فاتح حضرتلرينه قدر كسوهٔ سلاطين عثمانى اتخاذ اولنمشدر .

سكه‌لر بالاخره صيرمه ايله سراپا تزيين اولنه‌رق اسمنه (تكيه) دينيلدى . نته‌كيم تنوره (خفتان) ، خرقه (بنيش و قونطوش) كمرده (قانون قوشاغى) نامنى آلدى ، بو اسملر بك چوق زمان محافظه ايدلدى [١] .

خداوندكار حضرتلرى (اسكوف) نامنى ويردكلرى برسربوش احداث بيورمشلر ، وكنديلرندن صكره تحت عالىٔ عثمانيى اشغال بيوران پادشاهان عظام حضراتى‌اونى تاج سلطانى اتخاذ ايله‌مشلردر .

[١] جواد پاشا ، تاريخ عسكرىٔ عثمانى، كتاب‌اول، صحيفه ١١١-١١٢

«تاج التواریخ» آپولونیه قلعه‌سنك ضبطندن صکره (اسکوف) استعماله باشلاندیغنی سویلیور ، وقلعه‌نك لالا شاهین پاشا طرفندن کیفیت اشغالی ایضاح ایدلدکدن صکره (اسکوف) ك سبب وصورت احداثی حقنده شو معلوماتی ویریبور :

«طلا ونقره وآلات ونقود وسائر تبرکات بر مرتبه‌ده وافرو بیقیاس ایدیکه بر آلتون طاس بر سپاهی الینه کیروب حفظامن ایدی الناس باشنه کیبوب دستار ایله ستر ایتدی . شاه دل آکاه اول معتاده مخالف کلاه‌نکاه ایدیجك بونه کلاهدر دیو استخباربیوردی . اول سپاهی دخی سلطان کریم حضرتلرینك لطف عمیم وخلق عظیمنه اعتمادی ووسعت کرم ورفعت همتنه مزید اعتقادی اولمغله سرمستورینی اظهار وبیم وهراس ایله کتم ایتدیکی طاسی آشکار ایلیوب دیدی‌که دولت شاهی بن خاك راهی بو مسرت کلاهی برله مباهی ایتدی . (استرذهبك) مضمونی مسلك ایدوب اهل غدردن ستر ایچون بووضعی اختیار ایتدم دیدکده کلام بین‌الانتاجر وافسر سرایدندیکی کرانمایه تاجی مطبوع مطبع خسروداور ومقبول شاه کرم پرور اولوب نسیم جودلری امواج بحر کرملرینی تحریك ایدوب اول طاس طلایی مجاهد مزبوره تملیك بیوردیلر . بعض ناقلان اخبار بویله اخبار ایتمشلردرکه بندکان شاهی (اسکوف) دیدکلری کلاهی زیور طلا ایله تزیین ایلمك اول زمانده فرمان بیورلدی . وبو وضع جدید حدوثنك منشائی اول غازیٔ طاس پوشه تقلید اولدی . وبوروایتك صحتی تقدیری اوزره تحمیل مرادرادی اشتهار وشیوغك اول زمانده وقوعی اوله ولا سلیمان پاشا غازی اختراعیدر دیو روایت اولندیغی سابقا مذکور اولمشدر» [۱] دیکر تاریخلرده وخصوصیله عالی وصولاقزاده‌ده تاج التواریخك ویردیکی معلومات

[۱] خواجه سعدالدین افندی، تاج التواریخ، جلد ۱ ، صحیفه ۰۰

تصديق ايدلمكده وبالكز سعدالدين افندى « اسكوف » حادثه‌سنى ابولونيا قلعه‌سنك ضبطندن صكره كوستردیکی حالده « عالى » افندى سيروز قلعه‌سنك فتحندن صكره اولديغنى بيان ايتمكده‌در. [١][٢]

هامر ، (اسكوف) نامى ويرلن صيرمه‌لى كلاهلرك ايجادى آپولونيه‌نك فتحنه مصادف اولديغنى بيان ايديور. واكثر مورخلرك اخبارنى قبول ايليور . مورخ مدقق « تذييلات » قسمنده شو معلوماتى ده ويرمكده‌در :

« صيرمه ايشلمه‌لى كلاهلره زره كلاه دينيليردى . تراكيالىلر زرخوللا ديرلردى ، حافظده تصادف اولنور . اسكوف لاتينجه Scuffia سقوفيا كلمه‌سنده كوريلور .

مولديدر صان اوشادروان روح افزاسى كيم. هم دوزهم اشكنى ايلر صفاسندن روان . زر كلاهيله ياخود بر دلبر رقاصدر . بر آياغ اوزره سماع ايتمكده دامن درميان . نفعى [٣]

ياوز سلطان سليم‌ده بر سرپوش ميدانه كتيردى ، جزئى تبدل وتغيرله يكيچريلرك الغاسنه قدر پادشاهان عظامك تاج خسروانه‌سى اولان بوقاووغك آدينه (سليمى) دنيلدى . (سليمى) بر اندازه اوزونلفنده اسطوانى الشكل برعلامت اوزرينه اينجه تولبند (دلبند) صاريلى بر نوع كلاهدى . اشبو كلاهك كيخسروك تاجنه بكزه‌ديكى مضبوط صحائف تاريخدر .

قانونى حضرتلرى پدرينك احداث كرده‌سى اولان كلاهى اوستنى متعددليلر تشكيل ايده‌جك ، وتپه‌سنى برآز كورينه‌جك صورتده تولبندله صارمش ، واوك طرفه ايكى صورغوچ طاقه‌رق بوكا (يوسنى) اسمنى ويرمشدر .

---

[١] عالى افندى ، كنه‌الاخبار ٥ ٧٠

[٢] همدمى افندى صولاقزاده صحيفه ٣٤

[٣] هامر [عطا بكك ترجمه‌سى] جلد ١ صحيفه ٣٣٩-٣٤٠

محمد خان رابعه قدر (مولویه) (سلیمی) (یوسفی) (عرف) (سردن کچدی) اسمی ویریلن سرپوشلر کیلیرکن، اوندن صکره (دوز قاش) (قلفات) (دارداغان) (ملایی) (پاشایی) (طوغتق) (زعیمی) (کاتبی) (قفسی) (پریشانی) (چتال) (سلحشوری) اسمنده سرپوشلر قوللانلمغه باشلامشدر. بونلرك نه اولدقلری اسملرندن ده آکلاشیلیور، (ملایی) ملالرك قوللاندقلری عمامه، (پاشایی) پاشالره مخصوص بر نوع علامتدی . (کاتبی) ارباب قلمك قوللاندیغی سرپوش، (سلحشوری) سلاحشورلرك کیدکلری کلاهدی. بونلرك آره سنده کی فرق ایسه جزئی ایدی . بعضیلری اوزرنده کی تولبندك طار ویا کنیش اولمسیله ، بر طاقلری ده دیکرندن اوزون ویا قیصه بولنمسیله یکدیکرندن تفریق اولنیوردی . مثلا (قفسی) چوقه دن معمول اولان قاووغك ایچنه بر اوقه دن زیاده پاموق قونور ، آلت طرفه کله جك یره ده تولبند قفس کبی صاریلیردی ، دیکرلری ده بوکا مماثل برصورتده وجوده کتیریلیردی .

اورخان غازی زماننده علمایه بیاض، دائرهٔ همایون مستخدمینیله ضابطان عسکریه قرمزی ، ارباب قلمه صاری ، سائر خدمه یه ده سیاه بورك [۱] تخصیص اولنمش، یلدیرم بایزید زماننده ایسه بیاض عسکر ، قزل اعیان سلطنت علامتی عد ایدلمشیدی. فاتح حضرتلری « آق بورکی » صنایع زردوزی ایله تزیین ایتدیره رك یکیچریه ، « قزل بورکی » انواع زیب وزینتله بالترسیم ارکان واکابر دولته مخصوص علاماتدن عد ایتدیردی . قانونی یارم اندازه دن اوزونجه واوزرینه غایت اینجه هند تولبندی صارلدقدن صکره صاغدن صوله

---

[۱] کلاه نوعندن بر نوع سرپوشدر . بیاض چوخه ویاکچه دن اعمال اولنوردی . آلت طرفی صیرمه ایله ایشلهنیر ، اوك طرفنه صاری تنکه دن بر قاشیق علاوه اولندی ،

طوغری درت پارمق قالینلغنده صیرمه ایله ایشلنمش خیمی‌الشکل و اوك طرفی آغیر تللی سرپوشی صدراعظملر ایله وزرایه تخصیص ایتدیرمشدی . رجال و بندکان بیرون واندرون (سلیمی) ایله (مجوزه) کیرلردی . (مجوزه)نك (سلیمی) دن فرقی برنجینك ایکنجیسندن فضله اوله‌رق اوستنده‌کی فس کبی قرمزی بر شیئك بولنمسندن عبارتدی . صکره‌لری سرپوشك انواعی چوغالمش ، بونلر (ناقیه) (یلکن) (براطه) (طاس) (قالپاق) (قالب ایشی) (پریشانی) (شمله) اسملرینی آلمشدی. بویی آز ، اکی زیاده فس کبی برعلامتك اطرافنه ایکی پارمق صاریق صارمق صورتیله حاصل اولان سرپوشه (قاووق) ، شیخ اسلاملرك ایام رسمیه‌ده کیدکلرینه (عرف) ، عرفه مشابه ویالکز دها کوچوك اولانه (کوچك تپه‌لی) ، خرقه دیکیشی کبی دیکیشلی ، اوزونجه ، صاریغی‌ده قاووقده‌کی کبی بربرینه محاذی اولیوب بر آز مقوسجه صاریلمش اولانه (پطلاق دیکیشلی) ، آشاغیسی طار ، یوقاریسی کنیش وبربرینه محاذی دستار ایله صارلمش اولانه (قلفات) ، قلفاتك چتال صاریقلی اولانه (چتال قلفات) ، قیورجق قوزی پوستدن اعمال ایدیلنه (قالپاق) ، عنوانی اعطا اولنیوردی . دیکر شکللره ومثلا (مقدم) کبی اولانلرده بولنوب اونلرده استعمال ایدنلره ، ویا سرپوشك شکلنه کوره برر اسم ویریلیردی [۱] .

*
* *

سرپوشلرك نوعلرینه صورت استعمالرینه دائر اسکی قانوننامه‌لرده‌ده ایضاحات موجوددر .

فاتحه نسبت ایدیلن (قانوننامهٔ آل عثمان) ده سرپوشه عائد اولمق اوزره یالکز شوفقره‌یه تصادف ایدیله‌بیلمکده‌در :

[۱] احمد جواد پاشا، تاریخ عسکری عثمانی، کتاب اول صحیفه ۱۱۳-۱۱۵

« وخدمتکارلرینه مجوزه کیدیرمك وزرانك وقاضی عسکرلرك ودفتردارلرك یولیدر . وبکلربکیلروسنجاق بکیلر اسکف (اسکوف) یورتمك کرکدر [۱]

توقیعی عبدالرحمن پاشا طرفندن ۱۰۸۷ سنه‌سنده تدوین ایدلمش اولان قانوتنامه‌ده [۲] ایسه دها فضله معلومات واردر . وبورادەکی ایضاحاته کوره عسکره‌لری وکلا و وزرا ایله اهل ناسك بر نوع سرپوش استعمال ایتمه‌رك ایام رسمیه وخصوصیه‌ده بشقه‌بشقه شیلر کیدکلری ، ورسمی کونلرده‌کی سرپوشلر بیله عینی جنسدن اولمیوب ایام رسمیه‌یه کوره اونلرك‌ده‌دکیشدکلری آکلاشیلیور. ازجمله «وزیر اعظم حضرتلری رکاب همایوندن مفارقت وسردارلقله اعدانك اوزرینه عزیمت ایتمك لازم کلسه‌باشنده (سلیمی) اولدیغی حالده حضور همایونه چیقاردی .

سفر همایون وقوعنده وزرای عظام یوللرده (قلوی) کیرلردی ، جمعه آلاینه اشتراك ایدن وزرا (مجوزه) طاقارلر ، دیوان همایوندن غیری کونده حضورشاهانه‌یه چیقمق لازم‌کلسه(سلیمی) اکتسا ایدرلردی. یالکز یانلرینه کیتدکلرنده روزمره استعمال ایتدکلری (صاریقلری) طاقارلردی .

دیوان کونلرنده وزیراعظم حضرتلری (سلیمی) کیرلر ، قانون قدیم اوزره قول دولاشمق اوزره چیقدقلرنده کذلك (سلیمی) اکتسا ایلرلردی . دیوان همایون کونلرنده وزرای عظام (مجوزه) کیرلر، بایرامه مخصوص اولمق اوزره عرفه‌دن بر کون اول یاپیلان تبریك مراسمنده صدر اعظم کذالك (مجوزه) اکتسا ایلردی . عرفه کونی وزیر اعظم حضرتلری (قلوی) کیر ، عرض اوطه‌سنده اندرونی

---

[۱] قانونامهٔ آل عثمان (تاریخ عثمانی مجمنی مجموعه‌سی)، صحیفه ۱۵ـ ۱۶

[۲] ملی تتبعلر مجموعه‌سی، جلد ۱ ، عدد ۳ .

تشکیل ایدن مستخدمینك تبریکاتی قبول ایدردی . صکره (مجوزه) واوست کیه‌رك دیوانخانه‌یه چیقار ، واوحالده وزرا وارکان سائره‌نك تبریکاتی قبول ایلردی . وزرای عظام‌بایرام کونلرنده‌اولرنده (قلوی) ایله کلنلری قبول ایدر ، ویالکز کلن وزیر اولور ، (وسلیمی) کیمش بولنورسه اوده اونی (سلیمی) ایله قبول ایلردی .

صدر اعظم بایرامك اوچنجی کونی ابی‌ایوب انصاری حضرتلرینی زیارته کیدر ، واوصره‌لرده (سلیمی) اکتسا ایدردی .

یکیچری آغاسی دیوان همایونده (مجوزه) کیر ، وزرای عظام (سلیمی) کبدکلری یرلرده اوده (سلیمی) اکتسا ایدردی .

رکاب همایون آغالری‌ده وزرای‌عظامك (سلیمی) اکتسا ایتدکلری یرلرده (سلیمی) کیرلر ، میرمیران دیوان همایونه کلدکلرنده وزرای عظام کبی (مجوزه) اکتسا ایلرلردی . سنجاق بکلری دیوان همایونه (مجوزه) ایله چیقارلردی . سفر همایون ایچون یاپیلان بویوك آلایلرده وزرای عظام (قلوی) اکتسا ایدرلر ، و پادشاه حضرتلری زره کیرلرسه اونلرده زره اکتسا ایلرلردی . وزارتلری اولان نشانجی ودفتردارلر (قلوی) ؛ اولمیانلره (سلیمی) اکتسا ایدرلر ، شیخ‌الاسلام وقاضی عسکر افندیلرده (عرف) کیرلردی . یکیچری‌اغاسی ، رکاب همایون آغالری ، جبه‌جی باشی اشبو آلایلرده (سلیمی) کیرلر ، دیوان همایون خواجه‌لرندن یالکز رئیس افندی (سلیمی) کبوب دیکر خواجکان ایسه (مجوزه) اکتسا ایدرلردی . متفرقه ، چاشنیکیر اغالر درکاه عالی چاوشلری (مجوزه) کیرلردی .

مولد شریف محللرنده وزرا ، نشانجی ، دفتردار افندی ، یکیچری آغاسی ، میر علم آغا ، سائر رکاب همایون اغالری ، بلوك اغالری ، چاوش باشی ، رئیس‌افندی ، جبه‌جی باشی (سلیمی) کیرلر ، علمای کرامدن (عرف) اکتسا ایلرلردی .

وزرا و ارکان سائره‌نك تابع اولدقلری بو احکامدن بشقه قانوننامه‌لرده خدامه وارنجه‌یه قدرهرکسك نه‌کیه‌جکی ، ونه صورتله حرکت ایدیله‌جکی مذکوردر .

مثلا یوقاریده کورولدیکی وجهله صدر اعظم حضرتلری قانون قدیم اوزره قول دولاشمق مراد ایتدکلرندن (سلیمی) کیرلر ، صوباشی ، شهر قاضیسنك کتخداسی (پریشانی) دینیلن سرپوش اکتسا ایده‌رك عسس باشی ، چارطاق چورباجیسی ایله برلکده صدر اعظم‌آت باشی‌برابرکیدرلردی . بونلری درکاه عالی‌چاووشلری چاوش‌باشی ، شهر قاضیسی ویکیچری‌اغاسی صره‌سیله تعقیب ایدرلر، والك نهایتده موجیلر ایکی صره پیاده اوله‌رق یوررلردی . بونلردن درکاه عالی چاووشلری (مجوزه)،چاوش باشی ایله یکیچری اغاسی (سلیمی)،شهر قاضیسی (عرفی) ، موجیلرده (اسکوف) کیرلردی . قول‌اغالری یالکزصایدقلرمزدن‌عبارت دکلدی. فضله ارله‌رق احتساب اغاسی ، سراج باشی ، بوستانجیلر اوطه‌باشیسی ، محضرآغا ، کتخدا یرلری ، جبه‌جی ، طوپجی باشیلری ، وزیر اعظمك آغالری برلکده بولنورلر ، دیکر محضرلرده اشتراك ایلردی .

بونلردن اولکیلر(پریشانی) ، صکره‌کیلر (اسکوف) کیرلردی . وزرا وارکانك دیوان سرپوشلری حقنده‌کی احکام‌ذکر ایدلمشیدی . شیمدی‌ده صدراعظمك‌معیتی تشکیل‌ایدن‌خدمه‌نك کیدکلری شیلری سویلیه‌لم :

دیوان همایون‌کونلرنده صدر اعظمه رفاقت ایدن چاشنیکیرلرصیرمه ایشلمه کوش یوکلکلی قرمزی (اسکوف) متفرقه‌لری، اغالری ، سراج باشیسی (مجوزه)، مطهره‌جی، تفنکجیلری‌صیرمه ایشلمه کوش یوکلکلی(اسکوف)، شاطرلری (روزمره‌صاریق) کیرلر، یالکزشاطر باشی باشنه سرغوچلی (پریشانی) طاقاردی [۱]

[۱] ملی تتبعلر مجموعه‌سی، صایی ۳ ، صحیفه ۴۹۷ ـ ۵۴۴

بو بحثه خاتمه ویرمه‌دن اول شمدیه قدر تفصیل ایدیلان معلوماتی اجمال ایله‌ین شو معلوماتی‌ده اقتباس فائده‌لی عد اولنمشدر :

افراد عساکر صنفلرینه کوره اشکال متنوعه‌ده سرپوش کیدکلری کبی اصحاب رتب دخی سرپوشلرك شکلنه واوزرلرنده‌کی تزیینات وعلاماتك نوعنه کوره یکدیکرلرنده تفریق اولنمق معتادایدی .

اسکی عثمانلی اردوسنده سرپوشلرك انواع مختلفه‌سی استعمال اولنمشدر .

صدراعظمله وزرا (قلائی) ، (قفصی) ، (قلفات) ، (پاشایی) ، (کاتبی) و (ملائی) تاج وقاووقلر کیرلر ایدی .

عسکریدن طیش اغاری رتبه‌لرینه کوره (سلیمی) ، (مجوزه) ، (قفصی) ، (خراسانی) ، (پاشایی) ، و (کاتبی) نامیلرنده کلاه وقاووقلری اکتسا ایلردی .

صنوف عسکریه‌دن یکیچریلر (بورك) کیرلردی . ضابطانه مخصوص بورکلره (اسکوف) دینلیردی .

یکیچری ضابطانندن بعضیسی آلایلرده کچه‌دن اعمال اولنوب آلت طرفی صیرمه‌لی شریت واوست طرفی صورغوج ایله تزین ایدیلن ورتبه‌لرینه کوره صورغوجلرینك شکل وطولی تبدل ایله‌ین کلاهی کیرلره اوقات سائره‌ده عموماً (قاووق) اکتسا ایلرلردی .

قپوقولی دینلن عساکر خاصه اوجاقلرندن آلتی بلوك نفراتی کرك حاضر وکرك سفرده باشلرینه (قاووق) کیرلردی ، وفقط بونلرك کیدکلری قاووقلر یکیچری ضابطانتك کیدکلرندن فرقلی ایدی .

لفمجیلر (قالپاق) ، طوپجی ایله ترسانه قالیونجیلری (پوش) استعمال ایدرلردی

صنوف عسکریه ایچنده بولنان زرهلیلر باشلرینه (زرین کلاه) نامنده‌کی معدنی (مغفر) کیرر ، ومعیت شاهانه‌ده اولان صولاقلرایله

پیکلر (طاس) نامی ویریلن برسرپوش اکتسا ایلرلردی. مغفرلرك انواع مختلفه‌سی واردی .

ایالات عسکریه کلنجه : بوعسکرك پیاده‌سنی تشکیل ایدن یرلی قولی صنوف عسکریه‌سیله برطاقم سواریسندن عبارت اولان زعما ونیمارلو سپاهیلری کندی مملکتلرنده مستعمل اولان باش کسوه‌سنی اکتسا ایدوب دلیل ولوند سواریلری دخی علی‌العموم (قالپاق) کیرلردی . [۱]

*

حال حاضرده باشمزه کچیرمکده اولدیغمز فسك تاریخ قبول واستعمالی‌نسبةً یکیدر، ویوقاریده‌ده اشارت ایتدیکمزوجهله سلطان محمودك یکیچریلری الغاسندن صکره‌در .

سرپوش تابیزانس زمانینه ارجاع ایله بورادن آطه‌لره، یونانستانه تونسه وحتی فاسه نقل ایدن روایات‌ده واردر [۲] .

عبدالرحمن شرف بك افندی‌ده بوخصوصده شو معلوماتی اعطا ایدییور :

« کوچك آسیاده کائن یونان قولونیلرندن فریکیاده آزاد اولان اسرایه قرمزی سرپوش کیدیرمك معتاد ایمش . فرانسه اختلال کیرنده اشبو قرمزی سرپوش علامت حریت اوله‌رق قبول اولنوب بتون خلقه تعمم ایتمش ایدی . شکلی بزم فسلره مشابه اولمیوب ایچی قلی ایدی . اختلال طاوسه‌دقدن صکره فرانسه‌ده موداسی کچمش ایسه‌ده یونان آطه‌لرینه واورادن غرب اوجاقلرینه سرایت ایتمش ایدی . » [۳]

---

[۱] محمود شوکت پاشا ، عثمانلی تشکیلات و قیافت عسکریه‌سی جلد ۱، صحیفه ۲۸-۳۰.

[۲] احمد راسم بك، استشاره، ورق ٦، صحیفه ۲۷٤.

[۳] عبدالرحمن بك، صباح ۱۰۰۹۹ نومرو .

بو ايكى نقل كارشيلاشديريله‌جق اولورسه هر ايكيسنك صوك قسملرنده اتفاق موجود اولديغى وبالكز ايلك قسمده اختلاف بولنديغى كوريلير . بو خبرلرك هرايكيسى‌ده توجيه اولنه‌بيلير. انجق فرانسه اختلالى ايله اجدادمز طرفندن قبولى آره‌سنده از بر مدت اولديغى ايچون بر مدت قليله‌ده فسك فرانسه‌دن يونان آطه‌لرينه واورادن غرب اوجاقلرينه سرايت ايله‌مش اولمسى بر پارچه مستبعد كورلسه كركدر .

فسك بزم طرفمزدن كيفيت قبولنه كلنجه، سرپوش ماضى‌مزى تعميم ايدن سلطان محمود ثانى زماننده سرعسكر وقپودان دريالقده بولنمش اولان « قوجه خسرو پاشا » در .

ناپوليونك مصرى اشغالى ادراك ايله‌مش، وفرانسزلرك تخليه‌سى اوزرينه اورايه والى اولمش اولان « خسرو پاشا » اورادن ديكر ولايات واليلكلرينه كوندرلمش ، بالاخره افنديمز « كوچك حسين پاشا » نك اشغال ايتديكى قپودان دريالغه دخى نائل اولمشيدى . بر مدت صكره اورادن معزول اولدى ، تكرار بعض مأموريتلرده بولندى . والك نهايت ١٢٣٧ سنه‌سنده ايكنجى دفعه اولمق اوزره قپودان دريالغه نصب اولنمش وبو دفعه‌كى مأموريتى ١٢٤٢ سنه‌سنه قدر درت سنه امتداد ايله‌مش ايدى . ايشته بومأموريت عهده‌سنده ايكن وقعهٔ خيريه (١٢٤١) وقوعه كلدى . يكيچريلر اورته‌دن قالديرلدى . « خسرو پاشا » نك « آغا حسين پاشا » و « دارنده‌لى عزت پاشا » كبى وقعهٔ خيريه‌ده فعلاً خدمتى سبق ايده‌مدى . چونكه كنديمى اوزمان استانبولده دكل، دونمانما ايله آق دكزده بولنيوردى .

« متعاقباً استانبوله وروده سلطان محمود خانك يكيحريلكك كوكنى قازيمق ايچون اسكى دورى آكديرر هيچ بر خاطره واثر

براقامق عزمنده اولدیغنی کوردیکندن تونسدن تدارك ایلدیکی بر مقدار فسی قالیونجی نفراتنه کیدیروب سلاملق رسم عالیسنه چیقارمش اولمغله شهریار مجددك خوشنه کیدرك عتیق سرپوشلرك یرینه فس قائم اولمسی تنسیب واراده بیورولمش وقیافت قدیمه مزك تبدل وتجددینه بوصورتله باشلانمش ایدی . » [۱]

وقعه نویس محترمك ویردیکی بو معلوماتدن « قوجه خسرو پاشا » نك پادشاهه خوش کورونمك مقصدیله بویله بر فس تشبثنده بولندیغی وبوده علی الفور وقوعه کلمش اولدیغی اکلاشیلیور. بوموضوعه دائر « احمد راسم بك » طرفندن (استشاره) مجموعه سنه یازیلان مقاله ده ایسه شویله دینیور :

« ایشته بو درت سنه ظرفنده آق دکزده بعض موفقیاته نائل اولدیغی کبی کمیلرده بولنان بکلك (بیراق عسکر) لرینه ده بالآخره (خورشید) نامنی آلان بر فرانسز چاوشی معرفتیله تعلیمات مقتضیه ده بولنمش وبوعسکره تونسدن آلدیغی فسلری کیدیرمش ایدی . » [۲]

۱۲٤۱ سنه سی وقایعنده (تاریخ لطفی) شو معلوماتی ویرییور :

« خسرو محمد پاشا ازمیرده وکمیلرده مملوکلرندن وکمی عسکرندن ترتیب ایتدیکی بر طابوره بوتعلیمی اجرا ایتدیروب باشلرینه فس اکساسیله درسعادته وصولنده » الخ [۳]

وقعه نویس لطفی افندینك ویردیکی بومعلوماتدن ، وایشه برده اجنبی قاریشمش اولمسندن کمیده کی افراده فس اکسا ایتدیرلمسی کیفیتنك بردنبره خاطره کلمش ، وپادشاهه کوسترمك ایچون یاپلمش برشی اولمادیغنی قبول ایلهمك لازم کلیر. بویله بریکیلك کورن وتاریخ

---

[۱] عبدالرحمن شرف بك، صباح، نومرو ۱۰۰۹۹

[۲] احمد راسم بك، استشاره مجموعه سی، نومرو ٦، صحیفه ۲۷٤

[۳] لطفی افندی، تاریخ لطفی، جلد ۱، صحیفه ۱٦۲

انجمنى رئيس محترمنك ديديكى كبى يكيچريلره عائد هرنوع خاطراتى كوكندن قلع‌املنده بولنان برپادشاهك اردوى همايون ايچون بونلرى ترجيح ايليه‌جكندن ايسه شبهه اولهماز . نته‌كيم پادشاه حضرتلرى طرفندن‌ده دها ايلك كوريشده‌مظهر تقدير اولمش، وهمان اوكوندن اعتباراً تعميمنه امر ويرلمشدر .

«قوجه خسرو پاشا»نك قپودان دريالغى صره‌سنده‌دونمامه‌مصرك جهاديه عسكرى كبى نظاميه عسكرى يتشديرديكنى وسرعسكرلكه نصبى اوزرينه بو طابورى باب سرعسكرى‌يه نقل‌ايله سائرعسكرلرك دخى فرانسه اصولى دائره‌سنده تعليملرينى بالتشويق خزينه‌دارى ميرميران خليل پاشا معرفتيله حضور همايونده اجرا ايتديرديكنى‌يه (تاريخ لطفى) ١٢٤٣ سنه‌سى وقايعى ذكر ايلكده‌در [١] .

ايشته بوصورتله اردوى همايونك تعليم وتربيه‌سنه باشلانلديغى كبى فسلرك كيلمه‌سى‌بتون اردويه تشميلى تنسيب‌ايدلمش، وبونك اوزرينه تونسه اللى بيك فس سپارش ايدلديكى كبى فس اعمالى باشليجه برشى اولديغندن بويله شيلر اعمال واختراعنده مهارتى اولان ازميرلى (كاتب زاده مصطفى افندى) فس ناظرى نصب اولنمشدر [٢] . قوندره‌دن فسه قدر تكميل قيافتك تبديلى موضوع بحث اولديغى اوصره‌ده بونك بر نظامنامه ايله تحت انضباطه آلنمسى لازم‌كليوردى. نته‌كيم اويله‌ده اولدى . چونكه «لطفى» افنديمك قيد ايلديكى وجهله وقعهٔ خيريه‌يى متعاقب اكا برواصاغرقاووق ثقلتندن‌ازاده‌سر قالمش، انلرك يرينه برشى قونيله‌مديغى ايچون‌هركس باشنه بردرلو شى صارمغه ، حتى ايچلرندن بعض كسه‌لر قاووقدن بيوك شيلر يايمغه باشلامش ايدى. سلطان محمود فسى قبول وتعميمدن اول مناسب

---

[١] تاريخ لطفى، جلد ١، صحيفه ٢٥٤

[٢] « « « ١ « ٢٥٥

برشیئك سرپوش اتخاذینی دوشوندی . و آوروپادن برقاچ نمونه‌ده کتیرتدی . فقط بونلرك اداسی صلاحیته مانع اولدیغی آکلاشلدیغی ایچون قبول ایدلمه‌مش، علی‌العموم فسك تعمیمی مناسب کورلمشدر. ایشته ۱۲٤٤ سنه شوالنك آلتیسنده برنظامنامه نشر ایدلدی . نظامنامه‌نك اسباب موجبه‌سی مقامنده‌کی مقدمه‌سنده « اهل‌اسلامك اثواب و البسه‌سی وجه وجیه شرعی اوزره سرف وتلعندن عاری ومحافظهٔ وجوده کافی اوله‌جق درجه » ده اولمسی کوسترلمش‌ومتنده فس ایچون‌ده ایضاحات ویرلمشدر .

اورادن مقصدمزه خادم معلوماتی اقتباس ایدییورز :

خرقهٔ شریف زیارتی ، عیدین معایده‌سی ، مولد شریف‌قرائتی ورکاب همایون رسملری کبی ایام رسمیه‌ده ذات حضرت پادشاهی مرصع فس ،

قائممقام پاشا ، عساکر منصوره سرعسکری ، وزرا کناری صرمه ایشلمه‌لی فس ، شیخ‌الاسلام افندی ، صدورعظام دلبندی، استانبول پایه‌لولری ساداتدن‌ایسه یشیل، دکل ایسه بیاض عمامه، مکه پایه‌سندن اسکدار پایه‌سنه قدر بیاض دلبند ، مدرسین ایله آیاصوفیه خطیبی، موالی عمامه، مدرسیندن‌پایه‌لواولان جوامع‌سلاطین شیخلریله رئیس مشایخ اولان آیاصوفیهٔ کبیرشیخی، اشراف قضات ، خطبا ، ائمه ، جوامع سلاطین ، خدمهٔ شرع عمامه ، کتخدا بك ، روم ایلی بکلربکیلری ، عهده‌سنده منصب بولنان میرمیران، قپودان‌پاشا ، مناصب اربابی ، ایام رسمیه‌ده اوستلك کیمیوب بول یکلو ارکان کورك کیین خواجکان ، کومروك امینی ، قصاب باشی ، خیمهٔ خاصه مهتر باشیسی ، معمار آغا کبی اغوات ، چاوش باشی آغا رکاب همایون اغواتی ، میرعلم آغا ، قپوجیلر باشی آغالر ، کدیکلی زعما ، اوجاق چاوشانی ضابطانی ، وزرانك صقالی کدیکلی آغواتی ،

ساحشوران خاصه عادی فنن اکتسا ایله‌مکده ، ایام عادیه‌ده ایسه وزرا و شیخ الاسلام دخی داخل اولدیغی علما ، علمیه اوزرنده بیاض دلبندی حاوی کذلك فس کیمکده ایدیلر. جنتمکان سلطان عبدالمجیدخان حضرتلرینك ۱۲۴۲ تاریخنده تعلیم علوم بدئی‌رسمنك اجراسی وسیله‌سیله « تقویم وقایع » شویله بر فقره نشر ایدییورکه فس تاریخنده خیلی قیمتی حائزدر .

« رکاب شاهانه‌یه بوانشاده تخصیص بیوریلان اوتوز نفر قپوجی باشی اغالر قصر همایونه طوغری مقوسی‌الشکل اوله‌رق اثواب‌دیوانیه یعنی علما تللی عمامه ورسمی فراجه‌لر ووزرا ورجال وسائرلری صیرمه‌لی ستری وسیف وساده فسلر ایله دیزیلوب سرعسکر پاشا حضرتلری بومجلس اقدسده سراپا مقام خدمتده بولندیغی شوکتمآب افندمز حضرتلری یالکز قرنای سلطنت وسرغوجلی خدمهٔ خاصه ایله تکلیفسزجه اولمق اوزره « مرصع فس » وخروانی اکتساسیله ماشیا ... » الخ فس تاریخنده ایکی شی دها نظر دقتی جلب ایدر . هله بونلردن برنجیسی فسله برلکده الان موجودومستعمل اولدیغی جهتله اونك حقنده‌ده تدقیقات اجراسی ومعلومات استحصالی لازم کلیر. بونلرك برنجیسی پوسکول، ایکنجیسی(فراخی) دنیلن سوسدر. پوسکول حقنده معلومات تامه‌مز یوقدر . احمد راسم بك پوسکول ایچون ایکی احتمال سرد ایدییور : برنجیسی مرصع فسك بدایتده طبله‌سنه یقین طرفی مستعرماً مرصع اولوب بالآخره بوتزیینات یواش یواش تخفیف ایدلش‌وبرآره شمدیکی پوسکول موقعنده بر پارچه قالمشدر . ایشته پوسکول بو قسم مرصعك بر شکل متبدلی ایمش . ایکنجیسی « ظنمجه پوسکول عادتا زینت اولمق اوزره طاقلمشدر. خلق آره‌سنده ایپکك غیر ناقل الکتریق اولمسی‌حسبیله پاراتونر خدمتی کورمك ایچون طاقلدیغی وقیلج محاربه‌لرنده اکسه‌یه

اینن کسکین ضربه‌لری کورلدیکی ایچون قبول ایدلدیکی حقنده روایتلر وارسه‌ده مقبول دکلدر . » [۱]

عبدالرحمن شرف بك دخی : « پوسکول » ك وجه احداثی بیلمیورز . زینت ایچون اولمسی اغلب احتمالدر . شو قدرکه ایلك کیدیکمز فسلرده ایپك پوسکول فسك چوره‌سنی احاطه ایدوب یاغمورلی کونلرده بری‌برینه قاریشدیغندن شمدیکی قوندره بویاجیلری مثللو زقاقلرده اون پاره‌یه پوسکول طرایجی موسوی چوجقلر پیدا اولوپرردی » دییور . [۲]

« فراخی »یه کلنجه بو،دوکمه‌پرنجدن معمول مجیدیه‌دن آزبیوك بر آلت ایدی . بومادہ فسك ایبکنه دیکیلر ، اوچ پرنده موجود خلقه‌لرده پوسکول کچریرلر ایدی . اوشنمز ویورولمز برمدققمز اولان « احمد راسم » بك بونك ایچون مشهور فسجی (ناصب) اغادن تحقیقات یاپمشلر، تاریخ وکیفیت احداثی حقنده معلومات الده ایده‌مامکله برابر بونك یارم عصر اول ترك ایدلدیکنی اوکرنمشلردر. بنه‌فسجینك ویردیکی معلوماته نظراً تونس فسلری اوزرینه«فراخی» پرینه اوزمانلر (آی‌تمغا) کاغذ دنیلن و بایزیددہ‌کی کاغدجیلرطرفندن مهر ایله پر داخت ایدیلوب صورت مخصوصه‌ده کسیلن برنوع سوس قوللانیلیر ، وبوسوسلی فسلری‌ده اتمکجی ، یاغلقجی یورغانجی اوسته‌لری کبی اصناف قودامانلری کیپرلرمش ، بز فراخی ایله «آی تمغا»یه یتشه‌مدك، وبونلرك باشمزده‌کی غریب طوریشلرینی کوره‌مدك ایسه‌ده فسك تپه‌سی بیوکلکنجه مقوا و یا معدنی برلوحه‌یه درلو درلو جیچکلر یاپیله‌رق فس اوزرینه قونلمسی صورتیله جیچکلرك فسه کچیرلدیکنی وبودرلوتپه‌سی جیچکلری فسلرك چوجقلرله کویلیلر

---

[۱] احمد راسم بك، استشاره مجموعه‌سی، نومرو ۷، صحیفه ۳۱۶-۳۱۷

[۲] عبدالرحمن شرف بك ، صباح ، نومرو ۱۰۰۹۹

طرفندن قوللانیلدیغنی کوردك. اولکیسی قدر دکل ایسه‌ده بوده خیلی غریب اولیور . پوسکولك خیلی متنوع شکللری واردی . « یایغین » « اوموزدوکن » « اورته » « ملکی » « عسکری » کبی . صدراسبق « رشید » پاشانك رسملرنده کوردیکمز پوسکول «یایغین» پوسکولدر، وبوپوسکول وقعه تویسمزك تعریف‌ایلدکلری پوسکولدر. « اوموز دوکن » پوسکول تونس فسلرنده قوللانلمقده ، یارم اوقه‌یه قدر جسیم اولانلری‌ده کورلمکده ایدی . اکثریا مساوی ، نادراً سیاه رنکلرده استعمال اولنان بوپوسکوللره یقین وقتلره قدر روم ایلی‌ده قوللانلمقده ایدی . « اورته » ایسه « اوموز دوکن » دن کوچك «ملکی» دن بیوکدر. بونلری آلان شهرمزده‌کی تونسلیلرده کوربیورز. « ملکی » پوسکول باشمزده‌کی پوسکوللردر. «عسکری» پوسکول ایسه ضابطان وافراد عسکریه‌نك شمدیکی اونیفورمه‌نك قبولندن اول استعمال ایتدیکی اسطوانی الشکل پوسکولدی . بونی شمدی بیله معیت شاهانه موزیقه افرادنده کورمکده‌یز . فسك باشنده‌کی وضعیتنه نظراً دلالت ایتدکلری معانی‌یی اوکرنمك وبرآزده کولمك ایسته‌ینلر « احمد راسم » بکك « استشاره » ده‌کی مقاله‌سنه مراجعت بیوره بیلورلر .

فس قالبلری حقنده‌کی معلوماتی‌ده اورادن اقتباس ایدرك نهایت ویره‌لم ؟

« الیوم مستعمل اولان صیجاق فس قالبلری اوتوز قرق‌سنه‌لك بر محصولدر .

اولجه فسلر بعدالترطیب تحته قالبلره چکیلوب اوتولتیردی . [بر قالب بدلنك یوز پاره اوچ غروشه جیقدیغی شو زمانده تحته ویاطوپراق قالبلره مراجعت ایتسه‌ك، وبوصورتله مصرفدن‌قورتلسه‌ق نصل اولور عجبا؟] فسجی (ناصب) ك بیانته کوره صیجاق و معدنی

قالبلر اولا ازمیرده ایجاد ایدلمش ودرسعادته «طودوری» نامنده بری طرفندن کتیریلوب بر روایتده سلطان حمامنده ترشجینك یانندهکی سودجی دکاننده اجرای صنعته باشلامشدر. بعده اوزون چارشوده سلیمانیه دخی کمور ایله ایشلر قالبجی دکانلری آچیلمش وکیت کیده شوحال ترقیه کلمشدر. قالبلر صفر دیدکلری برنومرودن اون آلتی نومرویه قدر یاپلمقدهدر. شمدیلر غیر مستعمل اولان (طار بك اوغلی) ایکی نومرولی اولوب انواعی میانندہ (حمیدیه) (بیوك حمیدیه) (عزیزیه) (تام زخاف) (یارم زخاف) (افندی بچمی) (ازمیر بچمی) تاملرنده اشکالی واردر»

صوك زمانلرده اسکی عسکری اونیفورمه ایله برابر «فس» لرده دکیشدیرلمش، اونك یرینه بریه‌لیلر ایچون ضابطانه «قالپاق»، افراده «اتوریه»، بحریه‌لیلر ایچون کرك ضابطان وکرك افراده «جله» دنیلن سرپوشلر قائم اولمشدر.

محمد رکی